Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 8. mars 2007 etter delegasjon i brev av 26. september 2005 fra Utdannings- og forskningsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2007

Gjelder til 31.07.2023

utgått

Formål

Boken har siden midten av 1400-tallet vært en sentral kultur- og informasjonsbærer i samfunnsutviklingen. Håndbokbinderfaget skal bidra til å dekke behov for håndverksfaglig kompetanse i framstilling og dekorering av ulike bok- og papirobjekter. Håndbokbinderfaget skal bidra til å ivareta kulturarven gjennom restaurering av antikvariske bøker og reparasjoner for biblioteker, museer og arkiver.

Opplæringen skal bidra til å utvikle kunnskaper og ferdigheter knyttet til estetikk, materialer og produksjon.

Videre skal opplæringen bidra til å utvikle kompetanse innen praktisk arbeid med funksjonell design, typografi og dekor. Opplæringen skal også bidra til å utvikle kunnskap om bearbeiding av materiell med ulike tradisjonelle og nyere trykkmetoder og trykkteknikker.

Opplæringen skal legge vekt på kreative prosesser gjennom skissearbeid og utforsking av teknikker og metoder i en markedsmessig ramme. Det skal videre legges vekt på tradisjonelle og digitale verktøy i produktutvikling og produksjon. Fullført og bestått opplæring fører fram til svennebrev. Yrkestittel er håndbokbinder.

Struktur

Håndbokbinderfaget består av to hovedområder. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikt over hovedområdene:

Årstrinn	**Hovedområder**	
Vg2 og Vg3 / opplæring i bedrift	Produksjon	Produktutvikling

Lærlingen skal ha fellesfag etter bestemmelser gitt av Kunnskapsdepartementet.

Hovedområder

Hovedområdet handler om produksjon, restaurering og dekorering av bøker, esker, kassetter, permer og andre bok- og papirobjekter. Produksjonsprosessen innebærer praktisk arbeid med materialer og bruk av tradisjonelle og nyere verktøy, maskiner, metoder og teknikker.

Hovedområdet omfatter utarbeiding og bruk av tegninger, skisser, maler, fotografier, arbeidsprøver og beskrivelser. Bruk av digitale verktøy inngår som grunnlag for kvalitetssikring av idéutvikling og produksjon. Material- og produktkunnskap er en del av hovedområdet. Hovedområdet omfatter boken og håndbokbinderfaget sett i forhold til historien, faglige tradisjoner, trender og produktutvikling.

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I håndbokbinderfaget forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig i håndbokbinderfaget innebærer å formulere og forklare produkters funksjonalitet, estetikk, samt å diskutere og argumentere for faglige valg og vurderinger. Det innebærer også evne til presis framstilling og riktig bruk av faguttrykk.

Å kunne lese i håndbokbinderfaget innebærer å tolke og forstå overlevert informasjon i form av skisser, arbeidstegninger samt ordre- og prosessbeskrivelser. Det innebærer videre å analysere og fortolke produktenes estetiske, praktiske og emosjonelle uttrykk, kvaliteter og egenskaper.

Å kunne regne i håndbokbinderfaget innebærer å beregne materialbruk og produktstørrelser, samt økonomisk bruk av ressurser og produksjonstid. Det innebærer å beregne balanse, kontraster og avstander mellom elementer.

Å kunne bruke digitale verktøy i håndbokbinderfaget innebærer å framstille digitale skisser og arbeidstegninger og sette opp tekst, illustrasjoner og dekor, samt å dokumentere eget arbeid.

Kompetansemål

Produksjon

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- bruke tradisjonelle og nye innbindingsteknikker i produksjon av enkeltbøker og mindre opplag
- begrunne valg av ulike metoder og teknikker for innbinding
- behandle og bruke materialer, klebestoffer og kjemikalier
- bruke råvarer i henhold til kostnadseffektivitet, brukskvalitet, estetikk og funksjonalitetskrav
- skissere og plassere dekor og typografi til utvendig preg og forgylling
- utføre preg og forgylling i forgyllerpresse og for hånd
- forklare virkemåte og bruke aktuelle maskiner og verktøy for håndbokbinding, og utføre feilsøking og feilretting
- vurdere behov for og utføre forebyggende vedlikehold på aktuelle maskiner og verktøy
- bruke aktuelle teknikker for bevaring, reparasjon, ombinding og rekonstruksjon av antikvariske, gamle og ødelagte bøker og håndbokbinderprodukter
- gjøre rede for håndbokbinderfagets særpreg og avgrensninger mot beslektede fagfelter

Produktutvikling

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- lage skisser, arbeidstegninger og arbeidsbeskrivelser med og uten digitale verktøy
- utarbeide prototyper og prøveprodukter
- utvikle produkter i tråd med behov i markedet
- konkretisere og begrunne tekniske og estetiske løsningsforslag i tråd med kundebehov
- utarbeide plan for material- og tidsbruk i produksjonen og argumentere for valgene av faglige løsninger
- utarbeide og bruke produksjonsordrer
- bruke produksjonsordre, førsteeksemplar og maler som referanse under produksjonen
- registrere og arkivere i samsvar med gjeldende rutiner
- bruke ulike informasjonskilder i arbeid med idéutvikling og planlegging
- gjøre rede for bokens rolle og funksjon som kulturbærer i historisk perspektiv
- forklare hvordan bok- og papirprodukter kan fylle praktiske og estetiske behov
- bruke historiske og tradisjonelle teknikker i nye sammenhenger, forklare hvordan ulike produkter utvikles, og hva de brukes til
- bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder og samarbeidspartnere
- utføre arbeidet i henhold til gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- bruke digitalt verktøy i presentasjoner av eget arbeid

Vurdering

Vg3 håndbokbinderfaget

Bestemmelser for sluttvurdering:

Hovedområder	Ordning
Produksjon	Alle skal opp til svenneprøven, som normalt skal gjennomføres over minst åtte virkedager.
Produktutvikling	Før svenneprøven må alle ha bestått eksamen på Vg3-nivå i lærefaget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.

utgått